

σέ αντίθεση με τὸ κοινὸ περὶ δικαίου αἰσθημα. Ἡ ἀντίθεση αὐτὴ ἐκδηλώνεται στὴ σκέψη, ὅτι εἶναι ἀπαράδεκτο γιὰ τὴν προστασία ὑλικῶν καὶ μόνον ἀγαθῶν νὰ ἀφαιρεῖται ἀνθρώπινη ζωὴ, ποὺ εἶναι ἀγαθὸ πολὺ ὑπέρτερης ἀξίας.

Ἡ ἰδέα αὐτὴ, ποὺ γιὰ πρώτη φορὰ διατυπώνεται ρητῶς στὴ νεαρὰ 64, δὲν εἶναι νέα στὸ ποινικὸ δίκαιο τοῦ Βυζαντίου. Μὲ διεξοδικὴ ἀνάλυση τοῦ τίτλου 17 τῆς Ἐκλογῆς τῶν Ἰσαύρων ποὺ περιέχει τὸ ποινικὸ δίκαιο αὐτῆς τῆς νομοθετικῆς συλλογῆς διαπιστώνουμε μία μεταρρυθμιστικὴ προσπάθεια στὸ χῶρο τοῦ ποινικοῦ δικαίου καὶ στὸ πλαίσιο τῆς μεταρρυθμίσεως αὐτῆς τῆ διαμόρφωση ὀρισμένων κοινῶν κατευθυντήριων γραμμῶν. Ὅπως ἔχει ἤδη ἐπισημανθεῖ¹⁸, μετὸ λεπτομερὴ καθορισμὸ τῆς ποινῆς γιὰ κάθε ἔγκλημα – πρᾶγμα ποὺ περιορίζει τὴν αὐθαιρεσία τοῦ ποινικοῦ δικαστῆ – σχηματίζονται ὀρισμένες κατηγορίες πράξεων καὶ ἔτσι διευκολύνεται ἡ κατὰ ὁμοίομορφο τρόπο ἀντιμετώπιση τῶν συναφῶν ἢ συγγενῶν ἐγκλημάτων. Παρατηροῦμε λοιπὸν ὅτι οὐδέποτε προβλεπεται στὴν Ἐκλογὴ ἡ ποινὴ τοῦ θανάτου γιὰ ἐγκλήματα περιουσιακά.

Σὲ ἐφαρμογὴ τῆς ἀρχῆς ποὺ ἐξάγγειλε στὸ προοίμιο τῆς νεαρᾶς 64 ὄρισε ὁ Λέων, ὅτι ὁποῖος πάρει στὴν κατοχὴ του καὶ ἀποκρίψει εἶδη ἀπὸ νανάγιο θὰ τιμωρεῖται μετὸ χρηματικὴ ποινὴ ἀνερχόμενη στὸ τετραπλάσιο τῆς ἀξίας τῶν εἰδῶν αὐτῶν. Συνέπεια τῆς ρυθμίσεως αὐτῆς, ποὺ – ὅπως εἶδαμε – ὑπῆρχε ἤδη τόσο στὸν Πανδέκτη ὅσο καὶ στὸν Κώδικα, ἦταν ὅτι παραλείφθηκε στὴν κωδικοποίηση τὸ χωρίο D. 48.8.3 § 4, χωρὶς ὅμως νὰ θιγοῦν τὰ χωρία D. 47.9.1 pr. καὶ § 5, 47.9.3 pr. καὶ § 8, 47.9.5 καὶ C. 6.2.18.

Ὁ αὐτοκράτωρ δὲν θέλησε ὅμως νὰ ἀπαλλάξει τοὺς δράστες ἀπὸ περαιτέρω κυρώσεις σὲ περίπτωσι συρροῆς τῆς πράξης τους μετὰ ἄλλα ἐγκλήματα ποὺ ἀναφέρονταν στὴν ἀσφάλεια τῆς ναυσιπλοΐας. Ἐτσι στὸ χωρίο B. 53.3.25 περιλήφθηκε ἡ φράση “ἀρμόζει δὲ καὶ ἐγκληματικὴ ἐπέξελευσις”, τῆς ὁποίας τὸ περιεχόμενο ἐξειδικεύθηκε στὴ διάταξη B. 53.3.30. Σὲ αὐτὴν (βλ. πῶς πάνω) ὀρίσθηκε, ὅτι εὐθύνονται κατὰ τοὺς ὀρισμοὺς τοῦ “περὶ ἀνδροφόνων” νόμου ὅσοι ἐκ προθέσεως ἐμπόδιζαν νὰ δοθεῖ βοήθεια σὲ πλοῖο ποὺ κινδύνευε ἢ σὲ ναυαγούς. Σύμφωνα δὲ μετὰ τὶς οἰκείες διατάξεις, δὲν ἦταν ἀναγκαῖο νὰ ἔχει ἡ συμπεριφορὰ τῶν ὑπαιτίων ὡς ἀποτέλεσμα καὶ τὸ θάνατο ἐνὸς ἢ περισσοτέρων ναυαγῶν, γιὰτὶ κατὰ τὸν Κορινθίλιό νόμο ἀρκοῦσε ἡ ὑπαρξὴ δόλου, χωρὶς νὰ ἀπαιτεῖται καὶ ἐπέλευση τοῦ ἐγκληματικοῦ ἀποτελέσματος. Κατὰ τὸ κεφάλαιο τῶν Βασιλικῶν 60.39.1 (= D. 48.8.1): Ὁ σκοπὸν ἐσχηκῶς τοῦ φονεῦσαι, κἂν μὴ φονεῦση ἀλλὰ τραυματίση, φονεὺς ἐστι, καὶ ὁ μὴ θελήσας φονεῦσαι, ἐὰν φονεῦση, οὐκ ἐστι φονεὺς (...). Βεβαίως μένει ἀνοιχτὸ τὸ θέμα τῆς εὐθύνης ἀπὸ ἀμέλεια, ἀλλὰ αὐτὴ στηρίζεται σὲ εἰδικὲς διατάξεις καὶ ὄχι στὸν Κορινθίλιό νόμο.¹⁹

Σὲ δυσαρμονία μετὰ τὰ παραπάνω τελεῖ ἡ τελευταία φράση τοῦ χωρίου B. 53.3.25: “Κατέχεται δὲ τῷ δεσικαρίῳ καὶ ὁ λαβὼν ἀπὸ ναυαγίου”. Ἡ παρουσία τῆς φράσης αὐτῆς στὸ παραπάνω χωρίο μετὰ προβληματίζει πολὺ, πρῶτον γιὰτὶ δὲν περιέχεται στὸ κείμενο τοῦ χωρίου, ὅπως αὐτὸ ἀναγράφεται στὸ ἔργο τοῦ ἀνωμόμου τοῦ σιναϊτικοῦ κώδικα, καὶ δευτέρον γιὰτὶ δὲν ἀντιστοιχεῖ στὸ λατινικὸ κείμενο τοῦ D. 47.9.1-2. Οἱ τελευταῖοι ἐκδότες τῶν Βασιλικῶν, δοθέντος ὅτι – ὅπως προειπώθηκε – ὅλος ὁ τίτλος 53.3 εἶναι *restitutus*, στηρίχθηκαν στὸ κείμενο τῆς Μεγάλης Συνόψεως τῶν Βασιλικῶν, στοιχεῖο A κεφάλαιο 64.11,²⁰ ἀνέγραψαν δὲ ὡς πηγὴ τῆς φράσης αὐτῆς

¹⁸ Ἠρβλ. B. Sinogowitz, *Studien zum Strafrecht der Eclogae*. [Πραγματεῖαι τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν, 21.] (Ἀθῆναι, 1956), σ.32 ἑπ. καὶ Sp. Troianos, “Bemerkungen zum Strafrecht der Eclogae”, *Ἀφιέρωμα στὸν Νίκου Σβορώνου*, τ.Α', (Ρέθυμνο, 1986), σ.97-112 (ἐδῶ 111).

¹⁹ Ἠλ. B. 60.39.4 (= D. 48.8.4) καὶ τὰ σχόλια στὴ διάταξη αὐτῆ.

²⁰ Ζέποι, ὅ.π. τ.5 σ.102.